

Jezuiëten

nr. 59 | herfst 2019

Afgiftekantoor 3000 Leuven 1 *Erkenningsnummer P004583

Colofon

Jezuiten is een uitgave van de regio *European Low Countries* van de Sociëteit van Jezus.

Het verschijnt viermaal per jaar en is bedoeld voor familieleden, vrienden, weldoeners en geïnteresseerden.

Giften:

Het blad is in principe gratis. Giften zijn altijd welkom.

Vermeldt a.u.b. uw postadres.

Voor Nederland:

Stichting St. Claverbond,
Heyendaalseweg 290
6525 SM Nijmegen
IBAN: NL85INGB 0000 828 228
BIC: INGBNL2A

Voor Vlaanderen

vzw Sint-Jan Berchmansseminarie
Koninginnelaan 141
1030 BRUSSEL
IBAN: BE02 4352 0547 1140
BIC: KREDBEBB
Mededeling: tijdschrift *Jezuiten*

Redactie:

Karin Benoist, Guido Dierickx SJ,
Walter Fabri SJ, Eduard Kimman SJ,
Carola Lexmond-Kiepe en Jan Stuyt SJ.

Adres voor Nederland:

Carola Lexmond-Kiepe
p/a Heyendaalseweg 290
6525 SM Nijmegen
info.elc@jezuieten.org
tel. 024-3529152/3529154

Adres voor Vlaanderen:

Walter Fabri SJ
Koninginnelaan 141
1030 BRUSSEL
walter.fabri@jesuits.net
tel: 02.20 50 158

Abonnementenadministratie:

Voor Nederland:
lexmond.elc@jezuieten.org

Voor Vlaanderen:

marc.vannieuwenhove@jesuits.net

ISSN 0167-2967

Verantwoordelijk uitgever:

Jan Stuyt SJ
Prinsstraat 17
2000 Antwerpen
België

Op de voorpagina:
Charles Verhezen SJ in de tuin

foto: Walter Fabri SJ
en Ludwig Van Heucke SJ

VOORWOORD

Een rijke schakering van onderwerpen treft u in dit herfstnummer waarin u nader kennismakert met Charles Verhezen SJ in de rubriek inspirerende mensen.

In actualiteiten leest u een samenvatting van de vier apostolische speerpunten die paus Franciscus in februari als zending aan de Sociëteit heeft gegeven. Een uitdaging voor iedereen! Het artikel over de strijd van JRS Belgium tegen de detentie van kinderen geeft te denken over hoe wij 'gast-vrijheid' definiëren.

In wereldwijd, twee artikelen over India. Eduard Kimman SJ beschrijft het beleid van de huidige minister president Narendra Modi dat de positie van de (christelijke) minderheden zal bemoeilijken. Pater Jan Stuyt bezocht dit voorjaar Noordoost-India voor de wijding van een nieuw retraitehuis. Hij werd getroffen door de geestdrift van de jonge jezuïeten. Afkomstig uit India is de jezuïet in opleiding, Rinald D'Souza. Hij is bezig met zijn proefschrift aan de KU Leuven waar hij onderzoek doet naar de geschiedenis van de jezuïeten in Zuid-Azië.

Paus Franciscus zal, zo is de verwachting, in november als hij Japan bezoekt zich zeker opnieuw uitspreken tegen het bezit en gebruik van kernwapens. Pater Pedro Arrupe woonde in Hiroshima toen daar op 6 augustus 1945 de atoombom viel. Hij laat u delen in de verschrikkingen die hij meemaakte.

De actualiteiten dicht bij huis leest u in de korte berichten en we staan stil bij de medebroeders die de afgelopen maanden zijn overleden. Een nieuw schoolgebouw in Brussel werd verrijkt met een wel heel bijzonder kunstwerk en tot slot een aantal activiteiten die u dit najaar kunt bijwonen.

Van harte uitgenodigd deel te nemen!

INHOUDSOPGAVE**INSPIRERENDE MENSEN**

Pater Charles Verhezen SJ – 'Cum ardore, geboeid door wie zij waren'
– Charles Verhezen SJ en Walter Fabri SJ 3

ACTUALITEITEN – De vier speerpunten – Jan Stuyt SJ 6
JRS Belgium strijdt tegen de opsluiting van kinderen
– Baudouin Van Overstraeten 8

KORTE BERICHTEN 10

WERELDWIJD KORT

De kerk in het India van Narendra Modi – Eduard Kimman SJ 15

WERELDWIJD

India: Groei tegen de verdrukking in – Jan Stuyt SJ 16

Pater Pedro Arrupe SJ en de atoombom op Hiroshima 18

KUNST – Een eigentijds kunstwerk van Philip Debruyne SJ – Walter Fabri SJ ... 21

IN MEMORIAM – pater Jan Evers, pater Jan Cornelissen, pater Henk de Vilder
en pater Henk van Opzeeland 22

JEZUÏET IN OPLEIDING – Rinald D'Souza SJ 24

ACTIVITEITEN 26

INSPIRERENDE MENSEN**Pater Charles Verhezen SJ****'Cum ardore, geboeid door wie zij waren'**

Charles Verhezen verbleef vijfendertig jaar in de Democratische Republiek Congo en leidde daarna gedurende tien jaar de Missieprocurer van de Belgische jezuïeten te Brussel. Werkzaam in velerlei leidinggevende functies deed hij dat op een bezielende wijze. Een gesprek op een geliefde plek: de tuin.

Hoe ben je bij de jezuïeten terechtgekomen?

Weinigen waren verwonderd, denk ik, toen ik intrad bij de jezuïeten. Voor mezelf kwam deze stap uit een langzaam groeiproces. Een grootoom (Victor Schaffers) en een oom (Jozef Defever) langs moeders kant waren jezuïeten. Ik heb mijn humaniora op het Onze-Lieve-Vrouwcollege van de Frankrijk in Antwerpen gedaan, was er lid van de Mariacongregatie en werd verkenner buiten het college, in de Pius X scoutseenheid van Groenenhoek Berchem. Onze leuze was 'Cum ardore', met vuur. De Tweede Wereldoorlog is een harde tijd van werkloosheid en onveiligheid geweest voor mijn vader, maar zijn ouders hebben een onverbreekbare band weten te smeden tussen hun vier gehuwde kinderen en de vijftien kleinkinderen. Mijn ouders hebben mijn roeping gesteund, mijn grootvader langs vaders kant heeft mij die weg afgeraden in een lang gesprek dat mij altijd is bijgebleven. Ondergronds was de bron al aan het borrelen in de basisschool Sint Edmondus, waar ik mijn eerste communie deed en misdienaar was.

Jongere en oudere jezuïeten hebben mij aangetrokken door wie zij waren. Ik heb twee leken als klastitularissen gehad, en in die functie ook drie jezuïeten in de laatste drie jaren: waaronder twee die nog geen priester waren. De jonge nog niet gewijde paters en broeders uit die oorlogsjaren hebben de geschiede-

nis van het college en van veel roepingen getekend. Ik vermeld ook nog de missiebond Pro Apostolis en de voordrachten met lichtbeelden die missionarissen uit Congo ons hebben gegeven.

Waar keek je naar uit?

Mijn bedoeling was het naar Congo te vertrekken. Ik moest dus religieus worden. Ik heb aan de Witte Paters gedacht die in Boechout hun filosofische studies deden en die veel bijval hebben gekend op de beide jezuïetencolleges van Antwerpen, en onder meer ook op mijn parochie Sint Norbertus. Onder invloed van Pro Apostolis heb ik ook aan India gedacht, het missiegebied van pater Constant Lievens. Het heeft mij afgeschrikt als een vreemde cultuur waarin ik mij niet thuis voelde. Ten onrechte, zo begreep ik vijftig jaar later, omdat het gebied van de jezuïeten buiten het hindoeïsme en buiten de moslimwereld lag, precies zoals in Congo.

In 1952 ben ik naar Congo mogen vertrekken. Pater Etienne Dhanis nam mij mee op zijn eerste visitatiereis toen hij het ontwerp en de stichting van de Universiteit Lovanium ging bespreken in Leopoldstad. Daags na onze aankomst stonden wij op de Campusheuvel waar een bulldozer bezig was met het gelijkleggen van het terrein. Er stond nog geen steen op een steen.

Charles Verhezen SJ

Hoelang ben je daar gebleven?

In totaal heb ik vijfendertig jaar in Congo gewerkt, waarvan vierentwintig jaar in het middelbaar onderwijs, zes jaar als regionaal overste, en de laatste vijf jaren in het bezinningscentrum Manresa bij Kinshasa. Vruut de meeste jaren heb ik doorgebracht in het binnenland. De paradox van de Kwangomissie is dat zij het binnenland heeft helpen ontvolken door het onderwijs. Bij zover dat het kerkelijk personeel moeite heeft met benoeringen in het verre binnenland, met het verzaken aan de 'moderniteit', want de overheid kijkt niet om naar het platteland.

Mijn generatie heeft een bevoordeeld overzicht op de ontwikkeling van deze missie. Zij startte in 1893 onder de Onafhankelijke Staat Congo van Leopold

II, niet de fraaiste periode voor mensenrechten. Vanaf 1908 kwam er beterschap. Na de Tweede Wereldoorlog heeft België nog vijftien jaren de kans gekregen om zijn kolonie verder te ontwikkelen. In de tussentijd 1952-1956 overleefde nog de tweede generatie van de jezuïeten-pioniers, broeders en paters. Vanuit het midden van de eeuw heb ik mogen terugblikken op het ontstaan en de uitbouw, maar ook toekomstgericht het onafhankelijk Congo mogen meemaken.

Wat gebeurde er na de onafhankelijkheid?

De eerste dertig jaren na 1960 zijn voor de Afrikaanse jezuïeten een moeilijke tijd geweest. Zij zijn ondergeschikt gebleven aan een numerieke meerderheid van blanke missionarissen, tot aan de dood van pater

Daniel Pasupasu in 1989. Toen werd Marcel Matungulu als de eerste jonge Congolees tot provinciaal benoemd en bereikten tegelijk de Afrikanen hun numeriek overwicht. Wij staan vandaag dertig jaar verder: het uitzicht van de provincie van Centraal-Afrika, met Angola, en zonder Rwanda - Burundi, is helemaal veranderd. De Sociëteit heeft de steden bezet en het binnenland quasi overgelaten aan de diocesane clerus. De gemiddelde intellectuele vorming ligt een stuk, één of twee diploma's, hoger dan die van de missionarissen. Zij zijn volledig up to date in de mass media en communicatiemiddelen. Zij spreken drie Europese en evenveel Afrikaanse talen. Allen hebben in het buitenland gewoond en gestudeerd. Zoals de meeste jezuïeten provincies hebben ook zij een zelfstandige door de republiek en door Rome erkende universiteit.

De politieke toestand is de echte struikelsteen. U mag de voorbije kolonie een verwerpelijke dictatuur noemen, de tussentijd 1960-1965 een periode van rebellie en afscheuring. Maar niet Mobutu noch vader en zoon Kabila hebben een plaats gegund aan een vrije politieke structuur: het is gebleven bij dictatuur. De uitslag van de laatste verkiezingen werd in de modder van de ergste corruptie weggestoken, tot ergernis van het volk, van de katholieke kerk en van de internationale opinie. Het overschrijdt het ongelooflijke dat een dergelijke vervalsing massaal door de politieke klasse werd geslikt.

Terug naar Vlaanderen?

In 1992 werd ik naar Brussel teruggeroepen om de Missieprocuur over te nemen. Het werden tien jaren van voortgezette intense toewijding voor Centraal-Afrika. Mobutu heeft het tot aan zijn nederlaag en dood in 1997 nog zeven jaren willen volhouden, maar hij was al opgebrand. Ik had een grondige afkeer van de politieke leugen en voelde mij beter in Vlaanderen.

In 2003 schakelde ik over naar de basis van de Vlaamse provincie, respectievelijk in Drongen, Brugge en Boechout. Van daaruit was ik ooit zelf naar het buitenland vertrokken. Vlaanderen is veranderd; er komt geen gedeeld geloof meer tot liturgische expressie. Je mag God vergeten in de openbare

ruimte. Ik sta te kijken naar het burgerlijk wetboek, waarin plaats is voor velen, voor minderheden die hun rechten claimen. Dan vraag ik mij af of de kerk ook even onthaalvriendelijk zou kunnen worden. Of zij niet grof en onbeleefd is, als zij de eucharistie uitsluit voor gehuwden die tegenslag hebben gekend, dramatische toestanden hebben beleefd en verlangen te herkansen om opnieuw gelukkig te zijn.

Ik ben vijftien jaar geestelijk assistent geweest in Marriage Encounter Congo en de Equipes Notre-Dame (Gent). Het was een verrijking voor mij, om na het onderwijs, nu ook met volwassenen te mogen bezig zijn.

Ik ben lange jaren verantwoordelijke geweest, in het onderwijs, in de regio Popokabaka, op de Missieprocuur, in de ouderenzorg. Aandacht en aanwezigheid waren prioriteiten in mijn aanvoelen van het leiderschap. Daardoor kwam er een vrij groot aantal homilieën bij uitvaarten op mijn actief. Ik probeer mij in te leven, ik weet dat de geest van Jezus in elke medebroeder werkt en zwoegt. Ik vertrouw op zijn vrijheid en heb het vroeg afgeleerd om mijn zaligheid te bereiken met wilskracht.

Het is spijtig dat de gewenste inzichten en aanpassingen van het religieus leven zo laat zijn gekomen. Ook de gelovige leek heeft lang in de kou gestaan. De kerk mag verklaren dat zij de eeuwen voor zich heeft, maar dat is het geval niet in een gewoon mensenleven. Mensen kunnen geen vijftig jaar wachten op een antwoord, dat soms nog zeer weerhoudend en beperkend blijft. De versnelling van het levensritme is overal voelbaar. Iedereen zou voor zoveel zaken en belangen tijd moeten vrijmaken. Zo ontstond 'e contrario' het begrip onthaasting. Een oudere overjaarse man die gezond is gebleven mag dan denken aan bezigzijn in een tuin. Ik heb die kans gekregen en benut. Zo kom ik weer bij mijn jeugd. Wij hadden een aangename tuin met enkele grote fruit- en loofbomen, wij reden het gras af en mijn vader kocht planten voor de bloemperken. Moeder hield van dahlia's en mauve asters, 's zondags speelde zij op de piano. De kinderen waren graag bij de kippen, grootvaders duiven en onze parkieten.

Charles Verhezen SJ en Walter Fabri SJ

De vier speerpunten

Ontstaan

De 36^e algemene vergadering van de jezuïeten waar pater Arturo Sosa werd gekozen tot algemeen overste werd gehouden in oktober 2016. Deze vergadering vroeg in zijn tweede decreet dat pater generaal een proces in gang zou zetten om te komen tot wat in het Engels genoemd werd: *Universal Apostolic Preferences*. De laatste keer dat zoiets gebeurde was in 2003 toen door pater Kolvenbach werd gekozen voor vijf prioriteiten, namelijk: China, Afrika, migranten, wetenschappelijk werk en de internationale studiehuisen in Rome.

Pater Sosa zette eind 2017 een consultatie in gang waarbij alle jezuïeten en hun medewerkers werden gevraagd om mee te denken en te bidden over wat onze voorkeuren en keuzes in het apostolaat zouden moeten zijn in de periode 2019- 2029. Het resultaat

Generaal-overste
Arturo Sosa SJ

van die raadpleging werd voorgelegd aan pater generaal en zijn uitgebreide staf. Daaruit resulteerde in januari 2019 een korte lijst van vier punten, die aan paus Franciscus werd voorgelegd met de vraag of hij die vier punten zou willen geven als zending aan de hele Sociëteit. De paus heeft dat gedaan met een korte brief begin februari 2019. In die brief schrijft paus Franciscus onder meer:

Het troost mij dat het een dynamisch proces van onderscheiding was, en niet iets dat is be-dacht in een bibliotheek of een laboratorium(...)

De vier punten zijn in harmonie met wat de kerk leert door de paus en de bisschoppen, en ze passen ook helemaal bij wat staat in de apostolische exhortatie 'Evangelii Gaudium'.

Het eerste speerpunt is verreweg het belangrijkste: die veronderstelt de band van de jezuïet met de Heer, een leven waarin persoonlijk en gezamenlijk gebed een plaats hebben en onderscheiding. Zonder die biddende houding kan de rest niet bestaan - ik wil dat u, pater generaal, dat héél duidelijk maakt.

In het Nederlands hebben we voor het woord *speerpunten* gekozen als de vertaling van *preferences*. Het woord 'voorkeuren' zou te zwak zijn, en 'prioriteiten' geeft te veel een idee van het ene kiezen ten koste van het andere. Het gaat echter over dynamiserende aandachtspunten die zouden moeten doorwerken in iedere apostolische activiteit.

De vier speerpunten

1. De weg naar God tonen door de Geestelijke Oefeningen en onderscheiding.

We vinden onze weg als gelovigen in een geseculariseerde wereld: dat is niet per se een vijandige omgeving. We worden uitgenodigd onze aanwezigheid in die wereld opnieuw uit te vinden. Misschien is de secularisatie met zijn nieuwverworven vrijheden ook wel een kans. Dat kan alleen als we de Geestelijke Oefeningen van de heilige Ignatius opnieuw doen, en op een dieper niveau de Heer ontmoeten. Dan kunnen we dat ook delen met anderen.

2. Op weg gaan met armen, de verstotenen van deze wereld, en met wie in hun waardigheid werden geschonden - in een zending van verzoening en rechtvaardigheid.

Dit gebeurt als we naast de armen gaan staan en de onrechtvaardigheid van bepaalde structurele misstanden bloot leggen. In het verleden formuleerden de jezuïeten dat als volgt: verzoening tot stand brengen tussen mensen, met God en met de schepping. Dit geldt nog onverkort. Het werk met vluchtelingen en migranten hoort bij dit speerpunt. Er hoort ook bij het voorkomen van misbruik van kinderen en kwetsbare volwassenen, en het helen van wonden door misbruik in het verleden.

3. De jeugd begeleiden in het scheppen van een hoopvolle toekomst.

Wij kunnen leren van jonge mensen: van hun hoop, van hun zorg voor het milieu. Laten we hen met open armen ontvangen en hun ruimte geven in de maatschappij en in de kerk. Het vraagt van ons dat we eerlijk zijn en dat we bereid zijn om naar hen te luisteren.

4. Samenwerken met anderen in de zorg voor ons Gemeenschappelijk Huis.

De encycliek '*Laudato Si'*' wijst ons hier de weg. Duurzame ontwikkeling moet mogelijk zijn zodat er ruimte is op onze planeet voor alle mensen en alle schepselen. Het vraagt ons onze manier van leven te veranderen.

Commentaar

Sinds het Tweede Vaticaans Concilie is kerk veranderd. We zoeken nog steeds naar nieuwe manieren om onze zending als christenen te omschrijven. De jezuïeten omschreven hun zending in 1965 als verzet tegen het voortschrijdende atheïsme en paus Pauls VI bevestigde dat. In 1975 was de slogan: de verdediging van het geloof samen met inzet voor gerechtigheid. In 1995 was het de onderlinge samenhang tussen geloof, rechtvaardigheid, interreligieuze dialoog en het gesprek met de cultuur. In 2008 en 2016 was het sleutelwoord: 'verzoening'. De verklaringen waarin die zendingen werden geformuleerd waren telkens tot stand gekomen tijdens de algemene vergaderingen van de jezuïeten, dat wil

zeggen onder tijdsdruk en in een gezelschap van mannen die bovengemiddeld intelligent en bovengemiddeld eigenwijs waren.

Deze keer was het anders: pater Arturo Sosa heeft de tijd genomen en de hele Orde laten meedenken. Het resultaat is een zending in vier apostolische speerpunten die onderlinge samenhang vertonen en goed zijn samen te vatten. Het zijn geen prioriteiten die je kan afvinken - het zijn wel oriëntaties om op zoek te gaan naar wat God nu van ons wil. Een lerende, luisterende houding is essentieel. Het gaat er niet om dat we nu dit of dat moeten gaan doen: het gaat erom dat we ons door God laten omvormen. Het eerste speerpunt - de voortdurende onderscheiding vanuit vertrouwde met onze Heer - is daarom het belangrijkste en zal onze hele manier van leven en werken moeten kenmerken.

Jan Stuyt SJ

Verder lezen op de website <https://jesuits.global>. Hier is onder meer een artikel te vinden van Philip Endean SJ dat werd geraadpleegd voor het commentaar hierboven.

UNIVERSELE APOSTOLISCHE SPEERPUNTEN

2019 - 2029

De weg naar God tonen door de Geestelijke Oefeningen en onderscheiding.

Samenwerken in de zorg voor ons Gemeenschappelijk Huis.

Op weg gaan met de armen, de verstotenen van deze wereld, en wie hun waardigheid geschonden werd. In een **zending** van verzoening en rechtvaardigheid.

De jeugd begeleiden in het scheppen van een **hoopvolle toekomst**.

UNIVERSELE
APOSTOLISCHE
SPEERPUNTEN

SOCIËTEIT VAN JEZUS

JRS Belgium strijdt tegen de opsluiting van kinderen

4 april 2019 was een belangrijke datum voor Jesuit Refugee Service (JRS) Belgium: de Raad van State schorste het koninklijk besluit dat het vasthouden van kinderen in gesloten 'gezinswoningen' mogelijk maakte.

Een korte terugblik

In 2010 werd België door het Europees Hof voor de Rechten van de Mens veroordeeld omdat het minderjarige kinderen en hun ouders in gesloten centra plaatste met het oog op hun gedwongen terugkeer naar hun land van herkomst. Vooruitlopend op die beslissing van het Hof had ons land sedert 2008 Europese fondsen gebruikt om 'terugkeerwoningen' op te richten. Die woningen met hun halfopen structuur leken een echt alternatief voor administratieve detentie te zijn. België zou geen kinderen meer opsluiten en ging behoren tot de goede leerlingen van de klas.

Een wet van 16 november 2011 maakte het echter nog altijd mogelijk minderjarigen vast te houden 'op een geschikte plaats' en 'voor korte tijd'. Samen met verscheidene partners heeft JRS Belgium die wet bestreden voor het Grondwettelijk Hof, dat hun geen gelijk gaf. In een arrest van 19 december 2013 weigerde het Hof het principe zelf van het opsluiten van minderjarigen nietig te verklaren.

Onze opeenvolgende federale regeringen bleven het plan koesteren om een geschikte plaats voor de detentie van migrantenkinderen te creëren. Uiteindelijk zou het nog zeven jaar duren vooraleer dit werd uitgevoerd in de vorm van bungalows die verleden jaar werden gebouwd op het terrein van het Centrum 127bis te Steenokkerzeel en die de bedrieglijke naam van 'gezinswoningen' kregen. Zodra het koninklijk besluit, dat de werkingsmaatregelen van die gesloten gezinswoningen vaststelt, in juli 2018 in het Belgisch Staatsblad was verschenen, diende JRS Belgium, samen met een tiental verenigingen en met de Franstalige en Duitstalige Orde van Advocaten, een bezwaar in bij de Raad van State. Na lang wachten heeft de Raad van State ons gelijk gegeven. Op basis van een arrest van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens waarin Frankrijk werd veroordeeld omdat het jonge kinderen had opgesloten in de buurt van de luchthaven van Toulouse, meende de Raad van State dat de geluidsoverlast in de buurt van de landings- en startbanen van Zaventem een gevaar voor de kinderen

inhield, wat de schorsing van het koninklijk besluit rechtvaardigde.

Belang van het kind

Sommigen betreuren dat de Raad van State het principe zelf van het opsluiten van kinderen niet heeft veroordeeld. Evenmin heeft de Raad verklaard dat dit onverenigbaar is met het belang van het kind, zoals bepaald in het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind. Anderen kunnen moeilijk aanvaarden dat de Raad van State de deur openliet voor het bouwen van gezinswoningen in zones waar geen geluidshinder bestaat. Laten we niet moeilijk doen. De door de Raad van State uitgesproken schorsing zet een rem – die wel eens beslissend zou kunnen zijn – op een repressief systeem dat wij samen met meer dan driehonderd verenigingen bestrijden door de campagne *Een kind sluit je niet op. Punt.*

Wat ons op de eerste plaats verheugt, is dat dit arrest een einde maakt aan het lijden dat acht maanden lang nodeloos werd berokkend aan negen gezinnen, die samen twintig minderjarige kinderen telden, waarvan de meeste jonger waren dan acht jaar. Al die gezinnen werden door de Dienst Vreemdelingenzaken aan een grote psychologische druk blootgesteld, meestal in de vorm van detentie gedurende het toegestane maximum van 28 dagen. Vier gezinnen werden naar een open terugkeerwoning overgebracht. De meeste hebben ten slotte onder druk met hun uitwijzing ingestemd.

Bovendien opent het schorsingsarrest in de komende jaren de deur voor een definitieve afschaffing van het koninklijk besluit door de Raad van State. Dit komt erop neer dat bij gebrek aan een nieuwe

beraadslaging van de volgende federale regering de administratieve opsluiting van kinderen niet bestendigd zal kunnen worden.

Alternatieven voor detentie

Wij blijven echter hopen zoveel mogelijk politici ervan te kunnen overtuigen dat kinderen helemaal niet opgesloten hoeven te worden. Zowel in menselijk als in financieel opzicht bestaan er doelmatiger en minder dure alternatieven. Afgezien van de menselijke ellende waarvan wij getuige waren, kan men vragen stellen bij de verspilling van twee miljoen euro voor het bouwen van uiteindelijk nutteloze bungalows...

JRS Belgium heeft zich verzet tegen de gezinswoningen. Wij hebben met de Dienst Vreemdelingenzaken onderhandeld om de opgesloten gezinnen te kunnen bezoeken, hebben gezorgd voor de speciale opleiding van die bezoekers en een vrijwilligersnetwerk van artsen, kinderpsychiaters en psychologen opgezet. Onze geaccrediteerde bezoekers hebben zeven van de negen gedetineerde gezinnen begeleid. Zo kon JRS de werking van zijn vele partners van het Platform Kinderen op de Vlucht ondersteunen. Samen met hen wil JRS aanzienlijke vorderingen maken inzake alternatieven voor detentie en zo een intrekking van de wet van 2011 mogelijk maken.

Baudouin
Van Overstraeten
directeur
JRS Belgium

AMSTERDAM

Xaveriushuis

Op zondag 11 augustus werden we opgeschrikt door het bericht van de beroerte van Ed Redeker, die een aantal dagen in de De Lairesestraat logeerde. Op donderdag 15 augustus is hij overleden. Ondanks het feit dat hij sinds kort in Boechout woonachtig was, vond de uitvaartmis in de Krijtberg plaats (op donderdag 22 augustus), waarna in Nijmegen de begrafenis. Ed is in het harnas gestorven, twee dagen vóór zijn beroerte heeft hij nog gekookt in de De Lairesestraat, de dag erna is hij nog voorgegaan in de middagdienst in de Obrechtkerk, de dag daarna ging hij naar de mis van 9.30 uur in de Krijtberg, vandaar naar de museumtram, waar hij plotseling door een fatale beroerte is gevelde. ✱ In de Krijtberg zagen twee nieuwe zomerinitiatieven het levenslicht. In de eerste plaats rondleidingen door de kerk door drie buitenlandse studenten, die twee weken lang de vele binnenlopende bezoekers opvingen. Deze rondleidingen gingen uit van een internationale organisatie. ✱ Verder de twee zomerretraites in de Krijtberg onder leiding van de scholastieken van de ELC, begeleid door Ben Frie. Hieraan namen telkens ongeveer twintig personen deel, waardoor het huis tweemaal vier dagen in retraitestilte werd gedompeld. ✱ Toon Suffys is bezig geweest met liturgie en sacramenten. In dit kader vonden gesprekken plaats met ouders in voorbereiding van een doop of met jonge verliefden in voorbereiding van hun huwelijk. Hij is zelf verwonderd dat de helft van die gesprekken in het Engels verloopt, want de Krijtberg wordt bezocht door mensen uit de hele wereld, die in Amsterdam komen werken of studeren. Ook heeft het de regionale overste behaagd Toon een nieuwe taak erbij te geven: de zorg voor medebroeders in de communiteit als overste. ✱ Met twaalf medebroeders hebben we Ignatius gevierd met een voor ons doen feestelijke H. Mis in de Krijtberg en aansluitend een diner in ons huis in de De Lairesestraat. Daarbij waren medebroeders aanwezig uit Nederland en Vlaanderen, maar ook uit Indonesië, India, Libanon en Schotland. We vierden tegelijk het begin van het oversteschap van Toon Suffys, die we veel moed, kracht, creativiteit en vreugde toewensen. ✱ In juni waren Ward Biemans en Nikolaas Sintobin samen met enkele Vlaamse en Nederlandse GCL-leden in Vilnius, Litouwen, voor de Europese GCL-vergadering. Het was goed om de Euro-

pese samenwerking van de Gemeenschap Christelijk Leven te ervaren, die onder meer tot uitdrukking komt door een jarenlange inzet voor migranten en door de ondersteuning van GCL-Syrië. ✱ Van Nikolaas Sintobin is een nieuw boek verschenen: 'Wat deed God voor Hij de wereld schiep?' en 51 andere vragen over het christelijk geloof'. Op een luchtige en toegankelijke manier geeft de auteur antwoord op 52 veel gestelde vragen. ✱ Wouter Blesgraaf maakt zich op voor zijn eerste 'gewone' taak: minister in wat nu Lessius is, in Leuven. ✱ Paul Begheyn werd in juni uitgenodigd om het woord te voeren op een driedaags congres over Jesuit Sources in Boston College. ✱ Peter van Dael sprak tijdens de opening van een tentoonstelling in Breda die gewijd is aan tekeningen en schilderijen van Clemens Merkelbach van Enkhuizen, een trouw bezoeker van de Krijtberg. Hij is voornamelijk portretschilder, maar heeft ook diverse kerken, waaronder de Krijtberg, 'geportretteerd'. ✱ In juli verbleef Leonard Smit uit Indonesië in de De Lairesestraat. Dit huis diende ondermeer als uitvalsbasis voor zijn bezoeken aan zijn negen broers en zussen.

ANTWERPEN

Romero-Loyola

In dit huis, waarvan de communiteit voor een flink deel uit 'officiales' bestaat, worden regelmatig dienstreizen ondernomen. Zo is Jan Stuyt van midden mei tot begin juni op tocht geweest in Noordost-India, de jezuïetenregio Kohima voor de inwijding van een nieuw retraitehuis. Diezelfde week bestond de jonge regio vijftig jaar. Daarna bezocht Jan lerarenopleidingen in Myanmar en in Thailand. ✱ Anderzijds blijven gasten hier de revue passeren. Van 15 tot 19 mei logeerden hier een vijftal deelnemers aan een internationale vergadering over de katholieke universiteiten, onder wie we ook twee zusters mochten verwelkomen. In de eerste helft van juni heeft pater Friedhelm Menekes, een Duitse jezuïet die in Frankfurt werkzaam is in de sfeer van de kunst, samen met zes jezuïeten, elk van een andere nationaliteit, Antwerpen als kunststad bezocht. Van 1 tot 3 juli waren de confraters Julian Fernandez en Anand Pereira onze gasten. Pater Fernandez was provinciaal van de Karnataka provincie in het zuiden van India en pater Pereira is regionaal coördinator voor de vorming van de onzen in Kohima in het uiterste noordoosten. Van 27 tot 30 juli was de Nederlandse jezuïet Thom Sicking op bezoek. Hij woont al veertig jaar in Beiroet in de communiteit

naast de Universit  Saint Joseph. Hij deed hier archiefonderzoek met het oog op de voorbereiding van de zaligverklaring van Nico Kluiters en van Frans van der Lugt. De scholastieken van de Regio ELC kwamen alle drie langs: twee uit Parijs en één uit Canada. Bastiaan begeleidde retraites in Drongen, Pascal deed mee aan Magis in Litouwen, Mark was zes weken in Beiroet om zijn Arabisch te verbeteren en hielp bij de Jesuit Refugee Service; alle drie waren ze begeleider bij de 'retraite in de stad' in Amsterdam. Ten slotte streek de Vlaamse jezuïet Wim Dombret uit Canada neer aan de Prinsstraat. ✱ Leden van een drukke communiteit willen er ook wel eens uit. Wiggert bezocht Rome. Hij streek ook neer bij de jezu etencommuniteit van Pisa. Johan zocht weer de medebroeders in Vigo (Galicië) op. Op zijn tochten kwam hij zeer onder de indruk van de kerken in Asturi , waarvan de bouwstijl sterk herinnert aan die van de Romeinse basilieken. Met de confraters Hugo Carmeliet en Hugo Roeffaers bracht Guido de Baere een tweede bezoek aan de streek van de Luberon (Provence). Guido Dierickx heeft een bezoek aan Montpellier gebracht. Er zijn ook communiteitsleden die zo vindingrijk zijn dat ze thuis vakantie kunnen houden. Vraag maar aan Paul Crab en Theo van Drunen hoe dat werkt.

BIRMINGHAM

Noviciaat Manresa House

In de afgelopen tijd heeft Ian ons verlaten na rijp beraad en zorgvuldige onderscheiding. De resterende tweedejaars vertrokken weer voor hun volgend experiment: Matthew naar Zambia, Paolo naar de sterrenwacht van het Vaticaan, waar hij zich voegde bij vakcollega's, maar nu als beginnend religieus. Beiden kwamen terug vol verhalen en indrukken. ✱ De eerstejaars liepen in Baskenland de Camino van Ignatius, in twee groepjes van twee in tegengestelde richting: Dunstan en John enerzijds en anderzijds Paul en TJ. Ook zij vol verhalen en indrukken. Onder andere dat zij elkaar waren misgelopen. ✱ Intussen was Simon Bishop naar een conferentie voor Europese novicemeesters in Portugal aan zee. Daar ontdekte hij dat 'ons' noviciaat het enige is, waar oudere paters het dagelijkse leven delen met de novicen. Naar zijn zeggen had hij met zijn verhalen de anderen jaloers gemaakt. ✱ De architecten kwamen langs met nieuwe tekeningen en plannen voor de verbouwing. Zoals het er nu voor staat, gaat de nieuwbouw beginnen

in het najaar van het volgend jaar. ✱ Daartussendoor hadden we twee gezamenlijke uitgaansdagen:   n naar een 19e-eeuws openluchtmuseum in een voormalig mijnbouwgebied; de ander naar het Arboretum bij Alrewas, waar tussen de bomen gedenkmunumenten staan opgesteld ter nagedachtenis van de vele militaire conflicten waar Engeland de vorige eeuw bij betrokken was. Indrukwekkend. ✱ Op Sint-Ignatiusdag ontvingen we meer dan veertig gasten: vrienden van het huis uit allerlei maatschappelijke kringen. Na de avondgebedsdienst, geleid door pater Tony en afgesloten met de zegen van de Anglicaanse bisschop, voerde de communiteit een speelse eenakter op van 6 minuten en 23 seconden, waarin het leven van Ignatius in sneltreinvaart voorbijging. Geregisseerd door onze toneelspeler eerstejaars novice John. Tony speelde de rol van zijn leven als paus Paulus III die de Sociëteit goedkeurde. Dries mocht als intermezzo zijn lied zingen op het ezeltje van Sint Ignatius. "I don't know how it is with you / but mother Mary virgin? It can not be true." Het lied besluit dan ook met de gedenkwaardige regels: "And so we Jesuits we were saved / cause of the clever way Ignatius' mule behaved." Daarna hartelijk samenzijn rond een rijk gevulde tafel. ✱ Twee dagen later arriveerden de novicen uit Duitsland en Frankrijk voor een week van gezamenlijk noviciaat. Met 'onze' zes novicen mee alles bijeen 26 man, plus de drie novice-meesters. De beide Birminghamse bisschoppen, Bernhard Longley, de katholieke, en David Urquhard, de Anglicaanse, spraken samen over de toestand van de kerken in Groot-Brittannië. Pater Frank Janin, voorzitter van de Europese jezuïeten, was uitgenodigd om te spreken over de vier speerpunten van pater generaal. De novicen bezochten een Anglicaanse, oecumenische geloofsgemeenschap in een randgemeente en hadden daar ontmoetingen met vertegenwoordigers van moslims en sikhs. Natuurlijk werd er veel gebeden, gesport, gegeten en gelachen. Intussen zijn de Duitsers weer naar huis en de Fransen mee naar de villa aan zee in Barmouth, Wales, voor een weekje vakantie. ✱ We kijken vooruit naar de geloften van Matthew en Paolo op 7 september aanstaande.

BOECHOUT

Xaverius in Capenberg

Onze gemeenschap had het genoeg de 'regionale moeder' een week te gast te hebben. Johan Verschue-

ren ging met vakantie en bracht voor die tijd zijn moeder bij ons. Voor herhaling vatbaar. 'Mooi zijn ze allen de moeders der wereld' klonk nog eens in onze kapel op 15 augustus: Moederdag in het Antwerpse. Eerst een verzorgde eucharistie met Charles Verhezen als voorganger. Daarna een rijkelijk BBQ in het cafetaria. ✱ Toen Ed Redeker ons gezond verliet voor enkele dagen Amsterdam kon niemand vermoeden dat dit een definitief afscheid was. Zijn kort verblijf onder ons was een zegen. ✱ Onze directeur Jean Deruyttere meldde ons zijn vertrek binnenkort. ✱ Bob Albertijn werd opgenomen in de spoed, werd een week onderzocht en kreeg de goede raad om gezond te leven op hogere leeftijd.. Theo Fonteyn kreeg ook een verwittiging. Maurits Delbaere was tweemaal in de kliniek voor een korte en een lange operatie. De aders in benen en voeten moesten een betere circulatie krijgen.

BRUSSEL

Arrupe

Het gewas in onze tuin heeft hijgend de zomerse recordtemperaturen doorstaan. Pater Jos Janssens ontfermde zich met pastorale zorg over de zwakste groeisel en fleurde er af en toe de kapel mee op. Onze koele kelders werden inmiddels grondig gezuiverd van ondienstige spullen en verweerde kasten vol onnutte dossiers. Wij verwachten immers de Éditions jésuites in onze gebouwen. En die hebben spatieuze opslagplaatsen nodig. In die krochten zorgde Walter Devos eveneens voor een meer ecologische verwarming naast een fris-betegelde wasruimte, die als decor voor reclamespots kan dienen. ✱ Walter Fabri, onze nieuwe minister, opvolger van onze zeer betreunde pater Ed Redeker, zorgt voor sobere edoch voedzame spijs. Als de 'Eerste Minister' van de Arrupe communiteit kent hij de geheimste onderdelen van dit – ondertussen 20-jarige – etablissement. ✱ In de vakantietijd trekt Arrupe – Brussel zoveel bezoekers aan dat we gaan denken aan bijbouwen. Afrikaanse, Caraïbische en Aziatische scholastieken, studenten aan Europese universiteiten, nemen dan lowcost-vervoer en weten ons huisje vlot te vinden. Van hieruit verkennen zij de hoofdstad van Europa, trekken naar pelgrimsoorden, en bezoeken hun kennissen of familieleden in België. Ludwig Van Heucke, de gastenpater, zorgt ervoor dat ze intens verlangen hier terug te keren. Eén jonge gast wou zijn overste al vragen om zich hier te mogen vestigen. ✱ Pater Bart Beckers

nam dit jaar ook afscheid van Brussel; met dank en treurnis vanwege de velen die hij het voorbij jaar op zijn pastorale tochten heeft leren kennen. Wij wensen hem voorspoed en zegen in al zijn ondernemingen vanuit zijn nieuwe standplaats in Antwerpen.

HEVERLEE

Jezuïetenhuis

'Het is weer voorbij die mooie zomer...' Pater Herman-Jozef Castelein zou hem voor enkele maanden gaan doorbrengen aan zee in Ter Duinen. Onze minister bracht er hem naar toe. Na enkele dagen moest de minister hem wegens niet achterhaalde redenen terughalen. In Heverlee is het precies toch niet zo slecht. ✱ Dat gastvrije huis is gedurende de zomer trouwens een doorgangplaats voor vele gasten. Pater John Kumar, van de Madurai Province, India, op doorreis voor contacten in verband met gemarginaliseerde mensen, pater Theodore Fernando uit Sri Lanka, pater Jacques Trublet voor een symposium over exegese, pater André Bouillot, even op bezoek bij onze Congo-missionarissen, uit de VS de paters Robert Gerlicht en Ted Dziak in verband met activiteiten aan de KUL. De paters Louis Francken en Jozef De Pril brachten hier een stuk van hun vakantie door. Winand en Mieke Callewaert nodigden Louis en uw dienaar uit voor een etentje in een restaurant. Zomertijd, vakantietijd. Sommigen trekken eropuit naar het buitenland. Broeder Theo Brebels trok met zijn vriendengroep naar de Vogezen. De paters Paul De Greef en Marc Van Nieuwenhove genoten van een vakantiehuisje in Zuid-Frankrijk. De MRB-vakantie in Nieuwpoort werd weer ten volle gesmaakt door de paters Johan Allary, André Cnockaert, Paul Dierickx, Wim Mercelis, André Rosier, Leo Vandenabeele, Rob van den Akker en broeder Bart Bosteels. Pater Guy Verhaegen ondernam een bedevaart naar Lourdes. André Cnockaert maakte enkele persoonlijke uitstapjes. In Bokrijk volgde hij de catechismusles in de plaatselijke kerk en hij werd door de pastoor berispt omwille van het opstoken bij het beantwoorden van de vragen aan de kinderen. Tijdens de veertiendaagse huisvakantie hadden de drank- en snoepjesverantwoordelijken weer hun handen vol. Pater minister Paul Van Looy organiseerde enkele uitstapjes, met de karretjes in de tuin, naar een brasserie voor een consumptie, naar ons zusterhuis Capenberg. Bij het vertrek viel pater Ward Dirven van de trap aan de uitgang. Toch wou hij mee. In Capenberg werden we heel gezellig

ontvangen door de onovertreffbare pater Jos Alaerts en we genoten van het gezelschap van 'moeder regionaal' die in de RVT verblijft. De huisvakantie eindigde met een heerlijke barbecue. Jammer genoeg waren de medebroeders uit Nijmegen afwezig bij gebrek aan autobestuurders. ✱ Er zijn mensen die tijdens de vakantieperiode toch actief blijven. De paters Guy Borreman en Aimé De Vocht zijn altijd ergens bezig. Ignace Reynaert begeleidde hier in huis de retraite van zuster Krista en Johan Allary die van zuster Angelica. En vakantie of geen vakantie, ziekte is er altijd. Monseigneur Nsielele, bisschop van Kisantu, verbleef hier heel de tijd voor verzorging in het UZ Gasthuisberg. Op 15 juli is hij terug naar Congo vertrokken voor de wijdingen, maar hij keert terug voor verdere verzorging. Pater Roger Lenaers moest nog enkele malen naar het ziekenhuis. En Rob van den Akker kreeg een stent ingeplant met enkele kleine verwikkelingen. Hij verliest er zijn humor niet bij. Zo bescheiden als pater Jan Cornelissen altijd geweest is, zo bescheiden heeft hij ook afscheid van ons genomen. Begin mei was hij zo zwak dat hij naar het ziekenhuis werd gebracht. Op 4 mei is hij er gestorven. Op 8 mei hebben we zijn uitvaart gevierd. In de recreatiezaal blijft hij ons minzaam toelachen. ✱ Enkele anekdotes. Voor de verkiezingen hadden we volmachtvaarders te weinig. Sommigen deden beroep op een buitenstaander. De nacht van 4 op 5 juli viel de elektriciteit vijf uur weg. Tot zijn grote verbazing werd pater overste Fons Swinnen om 3 uur 's nachts gewekt door een studentin van de peda naast zijn bed. Pater Jan Lambrecht heeft naar zijn zeggen zijn laatste boek over 'In search for meaning' uitgegeven. We hebben die uitspraak nog gehoord. De paters Paul Van Looy en Peter van Gool vergastten ons op een huisconcert met piano en viool. Tussendoor declameerde Roger Lenaers enkele gedichten in het Duits en het Frans. In hoever ze verstaan werden werd niet nagevraagd. Pater Marc Van Nieuwenhove is weer definitief verhuisd van Capenberg naar Heverlee. En onze nachtelijke dief heeft zich weer eens even laten zien.

LEUVEN

Lessius

Hethoogtepunt in de aanlooptot de zomer was wel de priesterwijding van Charlie Gómez Virseda in Madrid; onze communiteit was er goed vertegenwoordigd. Veel tijd om na te genieten was er niet, want er moesten examens afgelegd worden. ✱ Nadien ging Char-

lie een maand pastoraal werk doen in het heiligdom van Santiago de Compostela; herderen moet je al doende leren. Hij was niet de enige die het evangelie verkondigde. Walter Ceyssens en Marc Desmet gaven retraite in Drogen en Jos Moons deed dat bij de clarissen in Megen. Daarnaast gaf Walter nog een retraite bij de trapistinnen in Brecht, begeleidde hij een groepje jongeren naar het jaarlijkse internationale Magis gebeuren en volgde hij het 'Ignatian Leadership Program' in Loyola. Jonge honden moeten rennen, zegt een oude pastoorswijsheid. Onder tussen zegend Jacques Haers en Jos Moons de nodige huwelijken in in de Universitaire Parochie ✱ Er was ook wat vakantie. Onze Congolese MA student Christopher Ngolele kreeg het goede idee daarvoor naar Nijmegen te gaan, waar hij kennis maakte met onze oudere medebroeders. Voor professor sinologie ('China-kunde') Nicolas Standaert, hét moment om nog weer eens wat tijd aan studie te besteden; hij was een maand in Taiwan. Rob Faesen rustte in Umbrië een week op zijn lauweren: hij kreeg van de Leuvense studenten theologie het gouden krijtje voor de beste docent.

MECHELEN

Huis Leliëndaal

Nu Georges Cerfontaine en Jos Alaerts ons hebben verlaten is Hugo Roeffaers de ouderdomsdeken van onze communiteit. Het kan verkeren! ✱ Wie deze dagen Mechelen bezoekt vergeet niet zich te wapenen tegen een aanval van decibels bij dagen bij nacht. Deze stad lijdt ongetwijfeld aan horror vacui. Wil je die trotseren, vergeet dan je oordopjes niet. ✱ Graag bevelen wij je ook het facebook van Leo De Weerdt aan. Frisse gedachten worden er omkleed met pittige aforismen. ✱ We kregen de voorbij maanden ook bezoek van de financiële staf van de Regio der Lage Landen. Onder de kundige leiding van Rik Vanwijnsberghe. ✱ Na vele jaren dook Wim Dombret nog eens op in de Lage Landen. Wim heeft intussen de Canadese nationaliteit. Hij wordt na zijn terugkeer studentenpastor aan de Universiteit van Sudbury. ✱ Onze nieuwe aanwinst heet Philip Debruyne. Afgelopen maand juli vierde hij in Ecuador het twintigjarige bestaan van het vormingscentrum Inti Sisa. ✱ Het grote nieuws kwam ongetwijfeld van Tonny Cornodius. Een manuscript van Tonny is een rariteit die we u lezer niet willen onthouden. "Hier vierten we dat (het feest van Sint Ignatius) nog even vanavond met

mijn trouwe medewerkers die mij heel veel helpen als ik op Lesbos ben, en die mij, zoveel als mogelijk, vervangen als ik er niet ben. Ik ben namelijk twee uur geleden aangekomen met de boot vanuit het eiland Samos waar ik ook sinds twee maanden dienst doe bij de Afrikaanse vluchtelingen. Het is nu zo: vijf dagen (waaronder een zondag) op Lesbos en negen dagen op Samos, en dan weer Lesbos, enz. Telkens met een bootreis van een zevental uur. En ondertussen ook nog éénmaal per maand naar Athene voor de communautitsvergadering. Ik heb in mijn leven nog nooit zoveel gereisd!!"

NIJMEGEN

Aqua Viva

Het zal in andere huizen ook zijn opgevallen; maar het is warm geweest. Heel warm. Gedurende een paar dagen kwam het kwik boven de 40 graden. Bij ons in huis heeft dat onder meer tot gesprekken geleid over de vloerverwarming, die in de zomermaanden voor een vloerverkoeling zou moeten zorgen. Sommigen van ons voelden zich wel heel erg op hun goede wil aangesproken, als hen gevraagd werd om die verkoeling op te merken. Maar we zijn de zomer goed doorgekomen. Behalve dat het in die zomerse weken te heet was om met goed fatsoen een barbecue te organiseren. En nu wordt bovendien door de weerdiensten beweerd, dat er geen dagen meer komen die warm genoeg zijn (maar niet té warm) voor onze huis-BBQ. Uw kroniekschrijver vreest, dat er in de winter wel weer voldoende reden zal zijn om te klagen over de kou. We zullen zien. Maar al met al zouden wij dit jaar zomaar onze barbecue kunnen mislopen. * Een vaste zomerse activiteit die echter probleemloos verliep (zeer goed, zelfs) was onze 'thema-week'. Deze week vervangt de huisvakanties, waarvoor veel van onze bewoners te slecht ter been voor zijn geworden. Dus halen wij de potentiële vakantielanden naar ons toe, met een week vol activiteiten waarin een land of streek centraal staat. In dit door de Brexit getekende jaar, kon het dit keer niet om een ander land dan Groot-Brittannië gaan. Op de maandag die de week opende, keken wij naar 'Elisabeth, the Golden Years'; een prachtig gemaakte film met een romantisch beeld van het grootse Brittannië van koningin Elisabeth I. Het maakte ons maar weer eens duidelijk waarom Engeland zo speciaal is, en het allemaal best alleen af kan, thank you very much. Op dinsdag verzorgde het (inmiddels met ons huis vertrouwd) blazerskwintet

van het studentenorkest van de Radbouduniversiteit een concert met Engelse muziek van door-de-eeuwen heen. We genoten van lezingen over Shakespeare en over Engelse dichtkunst en van een optreden van een doedelzak-band, de Batavorum Pipes en drums, die met hun muziek ook de nodige burens uit hun huizen lokten. En natuurlijk zorgden onze koks ervoor, dat wij volop van allerlei Britse gerechten konden genieten. Dat gebeurde vooral tijdens het slotbuffet op vrijdag, na de gebruikelijke kennisquiz die onze knowhow over het Verenigde Koninkrijk testte. (Een geweldige Beef Wellington, onder andere) * Even feestelijk als de themaweek is de week van de Vierdaagse. Voor Nijmegenaren die in het centrum wonen, is die week niet altijd leuk. Maar wij zitten in Brakkenstein in de luwte, en genieten er alleen van voor zover wij dat willen. En wij willen dat zeker op de slotdag. Een groot aantal van onze bewoners bezocht de tent die wij ieder jaar aan de Via Gladiola hebben staan, om de wandelaars op hun laatste kilometers te verwelkomen en toe te juichen. En het is fijn om al die verhitte lopers langs te zien komen, terwijl wij zelf in een lommerrijke tent zitten, goed verzorgd met een drankje en een hapje. * Een ander die wij mochten verwelkomen, is Jan van de Poll, die het Antwerpse verwisselde voor het Nijmeegse. Hij assisteert met regelmaat in de Molenstraat, woont op de Pater Eijmardweg, maar is voor ons vooral een welkome huisgenoot en een aangename versterking van onze gelederen. * Wij hebben het 40-jarig priesterjubiläum van Bert ten Berge gevierd; een 'klein' jubiléum, want met slechts één jubilaris. Maar daarom niet minder feestelijk en tot dankbaarheid stemmend. Wij hebben zijn jubiléum goed en stemmig gevierd. * Helaas hebben wij ook weer het overlijden van een aantal medebroeders moeten gedenken, hoewel zij niet in ons huis woonden. Samen met familieleden die hem in Indonesië regelmatig bezocht hadden, hebben wij Henk van Opzeeland herdacht, die op 18 juni in Semarang overleed. Op 18 mei hadden wij samen met zijn familie Henk de Vilder begraven op Jonkerbos, aansluitend aan de uitvaartmis in de Goede Herder in Amsterdam, waar hij jaren assisteerde. Bij het schrijven van dit bericht heeft ons juist het slechte nieuws bereikt van het plotselinge overlijden van Ed Redeker, op bezoek (en aan het werk) in zijn geliefde trammuseum in de hoofdstad. Hij was vele jaren een toonaangevend minister van ons huis.

De kerk in het India van Narendra Modi

Toen Franciscus Xaverius in 1542 in Goa, aan de westkust van India, voet aan wal zette, trof hij er een Portugese nederzetting aan met een franciscaner kloostertje en een aantal kerken. Hij meende in een christelijke stad te zijn, zonder te beseffen dat Goa duizend jaar lang een centrum van hindoe wetenschap en cultuur was geweest en vervolgens door islamitische handelaars tot overslaghaven en marktplaats was gemaakt. En zo is het eeuwenlang met de missie in India gegaan: bouwen van katholieke kerken, scholen en hospitalen en ontwikkeling van geloofsgemeenschappen zonder veel aandacht voor wat er al stond, want dat werd als heidendom gezien. In de 19e eeuw zouden de Britten de invloed van de Portugezen, de Fransen, de Denen en de Hollanders inperken, maar altijd bleef een kerkgebouw en een groeiende gemeenschap herinneren aan hun aanwezigheid. Na 1947 deden de protestants-christelijke kerken en de katholieke kerk hun best 'Indiaas' te zijn. Er zijn nu ongeveer 20-22 miljoen katholieken, met tientallen bisdommen en 4.000 jezuïeten. Wellicht zijn er ook circa twintig miljoen protestanten, verdeeld over veel kerkgenootschappen. India heeft meer dan 1,3 miljard inwoners: 80% is hindoe; er is een islam minderheid van circa 200 miljoen (15%) en een christelijke minderheid van amper 4%.

Elke vijf jaar zijn er parlementsverkiezingen. Soms won de Congrespartij (opgericht door Jawaharlal Nehru 1889-1964), soms een tegenstander, soms een coalitie. Wat deze partijen gemeen hadden is hun seculiere kijk op India. Sinds 2014 is dit anders. Sinds die tijd bestuurt de Bharatiya Janata Party (BJP) het land. De BJP is een nationalistische politieke hindoe partij, die India opnieuw wil definiëren. Zij wensen een uitgesproken hindoeïstische cultuur, te vergelijken met wat islamitische landen, zoals Pakistan, doen met hun islam identiteit. Daarom is er een beweging die het hindoenationalisme promoot, *Hindutva*, hindoeïsering door Rahstriya Swayamsevak Sangh (RSS), een organisatie van vijf miljoen vrijwilligers. In ongeveer 60.000 kernen komen deze vrijwilligers dagelijks bijeen voor oefeningen

en discussie. Er is een vaste staf van zo'n 6.000 pracharakas. Deze zeer toegewijde *fulltimers* controleren de familie van Hindutva groepen, die verbinding hebben met vakbonden, boerenorganisaties, standsorganisaties enzovoort. Er ontstaan scholen op plaatsen waar christelijk onderwijs wordt gegeven, jeugdorganisaties waar de islam reeds actief is en studentenorganisaties op campussen die te seculier of te christelijk gevonden worden. RSS-vrijwilligers zijn in alle lagen van de BJP terug te vinden. Minister-president Narendra Modi was zelf ooit ook pracharak en houdt in zijn beleid rekening met Hindutva-wensen. Wetten die de religieuze minderheden hebben beschermd, worden herzien of afgeschaft. De 'seculiere staat' India zal plaats maken voor een 'hindoeïstische staat' India.

Onlangs is de BJP van Narendra Modi herkozen met 37% van de uitgebrachte stemmen (2014: 31%) voor een nieuwe termijn van vijf jaar. BJP streeft naar zeggenschap in de regeringen van de deelstaten. Afgevaardigden uit andere partijen worden met open armen ontvangen als ze 'overlopen'. India is op weg naar een hindoeïsering van het openbare leven, van het onderwijssysteem en straks ook van het bedrijfsleven. Ik verwacht een beleid dat niet-hindoe religieuze symbolen gaat bemoeilijken en christelijke gebouwen niet als zodanig herkenbaar wenst. Het ideaal van India als een rechtsstaat met een seculiere basis is afkomstig uit het westen. Narendra Modi vindt het te westers en verwezenlijkt een totaal ander ideaal. Dat gaat moeilijke tijden voor het christendom opleveren.

Eduard Kimman SJ

De Regio van de Europese Lage Landen ondersteunt projecten over de hele wereld. Op de eerste plaats gaat die steun in menskracht en financiën naar vaste partners in Centraal-Afrika, Indonesië, India en het Midden-Oosten. Nieuwe partners zijn Franssprekend West-Afrika en de Kohima provincie in India. In het noordoosten van India - boven Calcutta en Bangladesh - groeien de activiteiten van de Indiase jezuïeten. De Ranchi provincie is actief in de deelstaat Assam, u kon erover lezen in het zomernummer van *Jezuïeten* uit 2016 (nr. 46). In andere deelstaten zijn jezuïeten uit Karnataka en Madurai gestart met scholen en colleges. De jezuïetenregio Kohima groeit elk jaar en er zijn daar meer studenten in opleiding dan priesters. Jan Stuyt was in het voorjaar van 2019 aanwezig bij de inwijding van een nieuw gebouwd retraitshuis.

De Claverbond in Nijmegen, een erkende ANBI, ondersteunt deze projecten.
Stichting Claverbond IBAN: NL46 ABNA 0518 9918 30

India: Groei tegen de verdrukking in

De Kohima regio van de jezuïeten in het noordoosten van India bestaat pas vijftig jaar. Bij iedere uitbreiding van een school, bibliotheek of parochie moeten er dus financiën gezocht worden om grond te kopen en te bouwen. Meer dan de helft van de jezuïeten van de regio is in opleiding, en kost dus ook veel geld. Vanuit Nederland konden de jezuïeten bijdragen aan de vorming van kandidaten en dit jaar aan de bouw van een retraitshuis.

Op veel plekken in Noordoost-India en ook in het naburige Myanmar en Thailand werken de jezuïeten volgens eenzelfde model. Centraal staat de opleiding tot leraren Engels. Ze richten zich op de leeftijdsgroep 16 tot 20 jarigen. Het zijn gebieden met veel etnische minderheden die liever Engels leren dan Hindi in India of Birmees in Myanmar. Onder die etnische groepen in de bergen zijn veel christenen. Katholieke studenten worden als eersten uitgenodigd om toelatingsexamen te komen doen voor de lerarenopleiding. Daarna kunnen ook anderen zich aansluiten, en dat zijn er veel. Naast die taalscholen worden internaten gebouwd, middelbare scholen en lagere scholen, sportvelden en ruimtes voor culturele zaken als muziek en toneel. In India wordt dan ook nog een parochie opgericht of overgenomen en als snel is er een complex met een tiental gebouwen. In Myanmar en Thailand zijn de stichtingen veel recenter en gaat het nog alleen om de gloednieuwe lerarenopleiding.

Eind mei kwam ik aan in Meghalaya in Noordoost-India. Er staat een noviciaat voor jonge jezuïeten met ruim twintig novicen: een mooi royaal opgezet

gebouw met een twintigtal kamers voor retraitsanten. De hele Kohima regio kwam die week samen om het vijftigjarig bestaan te vieren - er was een symposium om na te denken over de toekomst. Op hetzelfde terrein is met financiële steun van de Nederlandse jezu-

Nieuwe bomen worden geplant

ieten een splinternieuw retraitshuis gebouwd met twintig tweepersoons kamers. Het retraitshuis ligt tegen een bergrug aan en het uitzicht over de vallei is adembenemend mooi. De regionale overste frater Melvil Pereira en ik zegden elke een gedeelte van het huis met wijwater. Er was een gebedsdienst in de hal van het nieuwe gebouw waar zestig jonge jezuïeten prachtig meerstemmig zongen én er werden nieuwe bomen geplant. Ik werd uitgenodigd een toespraak te houden en sloot aan bij twee oude vrienden die ik in de tuin wastegengekomen: een standbeeld van pater Pedro Arrupe en een tekst van Thomas à Kempis. Pater Arrupe is de man die mijn generatie van jezu-

Een feestelijke optocht

ieten heeft gevormd. Thomas à Kempis verklaarde ik voor het gemak tot stadsgenoot uit de IJsselvallei, en ik vertelde iets over de Moderne Devotie die zowel het karakter van Nederland als de spiritualiteit van de jezuïeten blijvend gevormd heeft.

Na de inwijding van het gebouw vierden we het vijftigjarig jubileum van één van de paters, die op zijn 70ste uit Madurai hier naar toe kwam om directeur van één van de vele nieuwe scholen te worden. Uitzijn

toespraak bleek dat je in die functie vrienden maakt (de ouders van de kinderen die het goed doen) maar ook vijanden, bijvoorbeeld wanneer je kinderen niet aanneemt op de school. Het was voor mij leerzaam en ontroerend die feesten mee te maken. En al die jonge kerels: de energie spat er van af.

Een uitstapje naar de stad Shillong completeerde de week in Noordoost-India. Daar zagen we de kathedraal met veel Italiaanse invloeden: kopieën van schilderijen van Rafaël en zijn tijdgenoten. De Italiaanse Salesianen hebben duidelijk hun sporen nagelaten. Wat ik niet gezien heb is inculturatie: Indiase gebruiken of rituelen of teksten heb ik niet gehoord of gezien. Alles ging in het Engels: niet omwille van mij, maar omdat het de gemeenschappelijke taal is tussen de honderden etnische groepen met elk hun eigen taal. De uitkomst van de verkiezingen in India, waarbij de nationalistische hindoeipartij grote winsten maakte, belooft meer moeilijkheden voor de christelijke minderheid en voor de etnische groepen in dit deel van India. Er dreigt dezelfde toename van discriminatie en vervolging van minderheden als in Myanmar, waar de Birmese meerderheid de minderheden verdrukt.

Jan Stuyt SJ

Retraitshuis

Pater Pedro Arrupe SJ en de atoombom op Hiroshima

Pedro Arrupe SJ

Pater Pedro Arrupe was van 1965 tot 1981 algemeen overste van de Sociëteit van Jezus. In februari 2019 werd het proces voor zijn zaligverklaring gestart. Pater Arrupe woonde in Hiroshima toen daar in 1945 de atoombom viel. Paus Franciscus bezoekt Hiroshima en Nagasaki in november van dit jaar. Naar verwachting zal de paus zich dan opnieuw uitspreken tegen het gebruik en tegen het bezit van kernwapens.

Op 6 augustus, de dag van de atoomaanval, was pater Arrupe 37 jaar en overste van de 35 jezuïeten in Hiroshima. De drukgolf van de bom bracht zware schade toe aan hun onderkomen maar niemand van de gemeenschap raakte gewond. In het huis werd een noodhospitaal ingericht. In de jaren na de oorlog reisde pater Arrupe over de wereld om te vertellen over de verschrikkingen die hij had meegemaakt:

Nooit zal ik de eerste aanblik vergeten van wat de atoombom had aangericht: een groep jonge vrouwen, achttien tot twintig jaar oud, die zich als een verkleefde kluwen voortsleepte over straat. Een van de vrouwen had een schroeiplek over vrijwel heel haar borstkas; de helft van haar gezicht was bedekt met brandblaren en zij had een snee in haar hoofd, waarschijnlijk vanwege een vallende dakpan; intussen gutste het bloed van haar gezicht. Alsmaar opnieuw kwamen ze, een gestage stoet van wel 150.000. Om maar een idee te geven van de verschrikkingen die Hiroshima te zien gaf...

Wij deden het enige wat je doen kunt te midden van zo'n massaslachting: wij vielen op onze knieën om te bidden om goede raad, want er was geen spoor van menselijke hulp te bekennen. Ik had medicijnen gestudeerd, heel wat jaren geleden, en ik rende terug naar huis om medische benodigdheden te zoeken. Ik vond de EHBO-doos onder de puinbrokken met de deur uit zijn hengsels. Ik kon nog wat jodium vinden, aspirine en natriumbicarbonaat. Dat was alles aan hulpmiddelen op een moment dat 200.000 slachtoffers hulp nodig hadden. Wat

kon ik uitrusten? Waar te beginnen? Opnieuw viel ik op mijn knieën om Gods hulp af te smeken.

Het was toen dat Hij mij op heel bijzondere wijze hulp bood, niet met extra medicijnen maar met een ingeving, simpel en ter zake. Snel besloten wij om het huis naar beste vermogen schoon te maken, en probeerden wij om zoveel van de zieken en gewonden onder te brengen als mogelijk was. Wij konden er maar 150 opnemen. Uren later waren wij klaar om de stad binnen te gaan. Zoals meestal, wanneer er grote branden hebben gewoed, condenseerde er een enorme hoeveelheid water die naar beneden kwam in stortbuien. Op die manier werden tenminste de resterende brandhaarden geblust.

Het was vijf uur 's middags. Een onbeschrijfelijk schouwspel kregen wij voor ogen, een huiveringwekkend tafereel, nauwelijks voorstelbaar. Voor ons lag daar een volledig verwoeste stad. Door de straten ervan liepen wij voort, over ruïnes heen waaronder de as nog nagloeide. Een enkele ondoordachte stap kon ons fataal worden.

Veel verschrikkelijker was de tragische aanblik van die duizenden gewonde mensen die om hulp smeekten. Onder hen een kind met een glasscherf die vastzat in de pupil van zijn linkeroog, en een ander met een flinke houtsplinter die als een dolk tevoorschijn stak van tussen zijn ribben. Snikkend riep hij uit: "Pater, red mij!" Een ander slachtoffer zat klem tussen twee balken met zijn benen verkoold tot aan zijn knieën.

Toen wij doorliepen zagen wij een jonge kerel op ons afkomen, half verdwaasd en roepend om hulp. Twintig minuten lang had hij de stem van zijn moeder opgevangen terwijl zij begraven lag onder het puin van wat hun huis was geweest. De vlammen sloten haar lichaam al in, en tevergeefs had hij gezwoegd om de zware houten balken op te tillen waaronder zij vast zat.

Nog hartverscheurender was het geschreeuw van de kinderen die riepen om hun ouders. Zo'n 200 kinderen waren omgekomen in een school toen het dak op hen was neergestort. Wij moesten ooggetuige zijn van nog verschrikkelijker toestanden die avond. Toen wij in de buurt van de rivier kwamen was de aanblik werkelijk te afgrijselijk voor woorden. Op de vlucht voor de vlammen en profiterend van afgaand tij (eb) lagen er mensen verspreid over beide oevers; maar rond middernacht begon de vloed weer op te komen, en de gewonden, intussen uitgeput en half begraven in de modder, konden niet in beweging komen. De kreten van degenen die verdronken, nooit zal ik het vergeten.

Om vijf uur 's morgens kwamen wij eindelijk op onze bestemming en begonnen onze eerste behandelingen. Hoe urgent ons werk ook was, voordien hadden we een pauze ingelast om ieder onze mis op te dragen. Zeker, juist nu er zulke tragedies aan de gang waren, ondervonden wij Gods nabijheid buitengewoon intens. Precies op zulke momenten voelt men de behoefte aan bovennatuurlijke bijstand.

De plaatselijke situatie waarin die heilige missen werden opgedragen stemde niet bepaald tot vroomheid. Als ik mij omdraaide om het 'Dominus vobis

cum' te zeggen, viel mijn oog op veel gewonden die vreselijk te lijden hadden. Bij het voorlezen van het epistel en het evangelie moest ik uitkijken om niet met mijn voet de kinderen te raken die vlak voor mij kwamen liggen. Zij wilden van dichtbij deze vreemde zien die zulke rare kleren aanhad, en die rituelen voltrok die zij nooit eerder hadden gezien. Wat er van zij, ik denk niet dat ik ooit een mis gelezen heb met zoveel devotie.

Kinderleed

Tussen alle mensen in die wij verzorgden waren het misschien wel de kinderen die ons het meest leed deden. Iedereen weet dat voor Japanners de kinderen aanbiddelijk zijn. Zij besteden de uiterste zorg aan de opvoeding, zodat er geen ongeletterde kinderen in Japan voorkomen: allemaal gaan ze naar de basisschool en de middelbare school; allemaal kunnen ze lezen en schrijven. Op het moment dat de atoombom viel, waren de meeste kinderen op school. Vandaar dat als gevolg van de explosie duizenden kinderen gescheiden werden van hun ouders. Veel kinderen kwamen gewond en uitgeteld op straat terecht zonder zich te kunnen redden. We brachten er zoveel als we maar konden naar Nagatsuka, en gaven hen onmiddellijk een behandeling in de hoop infectie en koorts voor te zijn. Wij hadden geen enkel middel om hen een verdoving toe te dienen, en sommige kinderen waren erg zwaargewond. Een van hen had een snee van oor tot oor omdat er een balk op zijn hoofd gevallen was. De wond lag meer dan een centimeter open; de aangetaste plek op de schedel zat vol met aarde en glasscherven. Het geschreeuw van het arme kind toen het behandeld werd ontstelde iedereen in huis zozeer, dat we geen andere keus hadden dan hem met lakens vast te binden in een kar, en hem mee te nemen tot bovenop een heuveltje in de buurt van het huis. Deze plek ging functioneren als een openluchtpodium waar wij konden werken en waar het kind kon schreeuwen wat hij wilde zonder dat alle anderen een zenuwtoeval kregen.

Het was hartverscheurend om dit soort behandelingen te moeten toedienen, maar groter nog was de troost toen wij erin slaagden om de kinderen terug te geven aan hun ouders. Dankzij de Japanse politie, goed georganiseerd als die was, konden wij

Pater Arrupe in Japan

De ruïnes in 1945

in contact komen met al de families waarvan wij kinderen in huis hadden. Ik zie nog voor me hoe de hereniging plaatsvond met kinderen waarvan men dacht dat ze waren omgekomen bij de explosie, en die nu werden teruggevonden, levend en gezond, of toch tenminste aan de beterende hand. Deze vaders en moeders, overstelpt met vreugde, wisten niet hoe zij hun dank moesten betuigen. Als zij zich aan onze voeten wierpen, deden ze ons denken aan het verhaal uit de 'Handelingen van de apostelen' over de heidenen die op hun knieën vielen om de leerlingen van Christus te aanbidden alsof het goden waren.

Al deze verklaarbare gebeurtenissen daargelaten, was er één waar wij helemaal geen vat op konden krijgen. Veel mensen die in de stad waren op het moment van de explosie, hadden geen enkel aanwijsbaar letsel ondervonden. Niettemin voelden zij enkele dagen later dat ze er slecht aan toe waren. Ze kwamen ons vertellen dat ze zich van binnen vreselijk verhit voelden, dat ze wellicht gifgas hadden ingeademd. En korte tijd later waren ze dood.

Wat alle sterfgevallen samen betreft; 50.000 mensen stierven op het moment van de explosie zelf, nog eens 200.000 in de loop van de weken erna, en anderen overleden aanzienlijk later ten gevolge van verwonding of straling.

Tot op de dag na de explosie wisten wij niet dat we te doen hadden met de eerste atoombom ooit. Eerst

- zonder elektriciteit of radio - waren wij afgesneden van de rest van de wereld. De volgende dag kwamen de eerste auto's en treinen uit Tokio en Osaka aan met hulpgoederen voor Hiroshima. Die hielden halt in de buitenzones van de stad.

Op onze vraag wat er gebeurd was, kregen wij heel mysterieus ten antwoord:

- 'De eerste atoombom is gevallen'.
- 'Maar wat is dat dan, de atoombom?'
- 'De atoombom is iets verschrikkelijks.'
- 'Wij hebben gezien hoe verschrikkelijk, maar wat is het?'
- 'Het is de atoombom, de atoombom ...'

Zij kenden alleen nog maar de naam. Het was een nieuwe term die voor het eerst in het woordenboek zou komen. En dan nog, al wisten wij nu dat de eerste atoombom gevallen was, in medisch opzicht werden wij daar geen cent wijzer van, want geen mens op aarde wist welke uitwerking de bom op langere termijn zou hebben op het menselijk organisme. Wij waren in feite de eerste proefkonijnen waarmee geëxperimenteerd werd.

Uit: *Pedro Arrupe, Essential Writings* (Orbis Books, 2004: Modern Spiritual Masters Series).
Vertaling: *Pieter van Ginneken voor de Catholic Worker beweging in Amsterdam.*

Er bestaan twee uitgaven met teksten van pater Arrupe in het Nederlands:
Kerk tussen gisteren en morgen (Kerk en Wereld 1971)
en *Hoop bedreigt niet* (B. Gottmer, 1988).

Een eigentijds kunstwerk voor een nieuw schoolgebouw

Een kunstwerk van Philip Debruyne SJ in Brussel

Voormalig directeur van MABO basis, Ann Van Damme, maakte enkele jaren geleden plannen voor een nieuw schoolgebouw in de Vlaamse Steenweg in Brussel. MABO basis, is de gebruikelijke afkorting van het Maria Boodschapinstituut lagere school. Vanaf het begin wenste mevrouw Van Damme in de nieuwe school een kunstwerk te wijden aan het verhaal van de Boodschap aan Maria, als geschenk voor de nieuwe generatie leerkrachten, de leerlingen en hun ouders. De boodschap aan Maria wordt verteld in het Lucas-evangelie in hoofdstuk 1,26-38. Ook in de Koran staat het verhaal beschreven: Soera 19, 16-21.

Ann Van Damme zocht contact met Philip Debruyne en deze met de nieuwe directeur Kristof Danhieux. Een mogelijk ontwerp zou groeien rond de tekst van het verhaal zelf, aangevuld met sprekende foto's waarop leerlingen van de school als 'engel' en 'Maria' voorkwamen.

De keuze van de figuranten was ruim. De school omvat namelijk veel kinderen uit verschillende landen, culturen en godsdiensten.

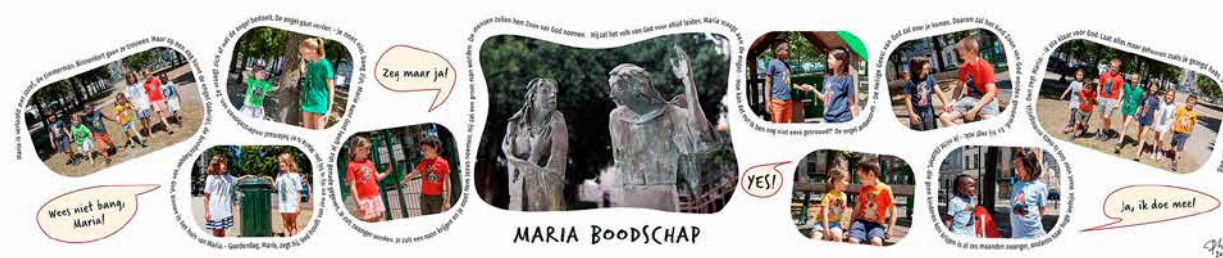

Philip Debruyne selecteerde acht van zijn kunstfoto's van de Boodschap, uit Europa en elders. Kunstig snijwerk uit de foto vormde telkens een afbeelding die op een T-shirt gedrukt werd. De leerlingen van de school die de rol van Maria en de engel speelden droegen deze shirts. Zij werden telkens per twee gefotografeerd op een goed gekozen plek in de omgeving van de school.

Nadat de compositie vorm kreeg, werd uitgekeken naar de geschikte uitvoering. Een heel bijzonder materiaal werd gekozen: Ceramic Steel. Op dunne stalen grondplaten van vijf op één meter twintig, wordt email aangebracht en in een aangepaste machine digitaal gedrukt. Het materiaal is bestand tegen vele vormen van beschadiging.

De bezoeker ziet het verhaal slingeren tussen de foto's. Samenvattende uitroepen van 'Maria' en de 'engel' geven er speelse hedendaagse accenten aan.

Walter Fabri SJ

Kunstwerk van Philip Debruyne SJ

Pater Jan Evers
(1931-2019)

Jan Evers werd geboren in 1931 in Elsene/Brussel en beëindigde zijn humaniora in het Sint-Pieters-college te Leuven. Op 7 september 1948 trad hij in het noviciaat te Drongen waar hij na zijn eerste geloften begon aan twee jaren klassieke filologie, gevolgd door koloniale wetenschappen en legerdienst. In 1955 vertrok hij naar Congo voor een stage in het Klein Seminarie van Lemfu. In 1958 keerde hij terug voor zijn theologie en in 1961 werd hij priester gewijd. Na het derde proefjaar in Engeland vertrok hij opnieuw naar Congo, dit maal voor meer dan vijftig jaren. Jan wijdde zich gedurende bijna veertig jaren aan het apostolaat van de opvoeding. Hij was leraar in allerlei vakken op allerlei plaatsen. Hij had een zwak voor het esthetische aspect van de opvoeding: hij hoopte zijn leerlingen ontvankelijk te maken voor schoonheid en bekwaam om de tekens te onderscheiden van Gods aanwezigheid. Achtereenvolgens was hij leraar (en/of directeur) in Kisantu, Kingunda, Kasongo-Lunda, Mbansa-Mboma,

Gbadolite, Kasongo-Lunda, Kisantu. In 2003 werd hij benoemd tot secretaris van de Provinciaal en tot archivaris. Hij bracht orde in het archief van de Centraal Afrikaanse Provincie en bewees grote diensten aan wie het archief wilde raadplegen. Steeds opgewekt en beschikbaar. Ondertussen onderhield hij warme contacten met de hem zo dierbare familie. Trouw stuurde hij hun elke week nieuws met blijken van zijn gevoeligheid voor zo veel ellende.

In het begin van dit jaar werd hij eerst door een lichte beroerte getroffen en iets later door een tweede en ergere beroerte. Op 19 maart was Jan terug in Heverlee. Ontstellend hoe zijn verschijning door ziekte geteisterd was. Aan ziekteberichten over confraters had hij vroeger toegevoegd: "Nu zullen we voor hem bidden, dat hij zijn laatste stap gewillig en met wat humor mag zetten." Dat heeft hij zelf ook gedaan, op 17 april 2019. ■

Pater Jan Cornelissen
(1933-2019)

Jan Cornelissen werd geboren in Antwerpen op 13 september 1933. Hij volgde de wetenschappelijke humaniora in het Xavieriuscollege te Borgerhout. Hij trad in te Drongen in 1952. Na het noviciaat besteedde hij daar een jaar aan klassieke filologie en behaalde hij de kandidatuur in de Toegepaste Economische Wetenschappen. In 1959 werd hij voor een tweejarige stage naar Congo gezonden als leraar in Mbansa Mboma. In 1961 keerde hij terug

voor de licentie in de economische wetenschappen en voor vier jaar theologie (priesterwijding in 1966).

Van 1968 tot 1997 is hij opnieuw in Congo werkzaam geweest als leraar, tucht prefect, econoom, studieprefect, rector. Van Lemfu en Kasongo Lunda over Bukavu en Bujumbura naar Kisantu en ten slotte naar Gbadolite, in het presidentieel college van president Mobutu. Dikwijls is hij terechtgekomen in politiek onrustige gebieden. In Gbadolite moest heel de communiteit in allerijl vluchten voor de oprukkende troepen van Laurent-Désiré Kabila (1997).

Jan heeft nooit voorwaarden gesteld vooraleer een zending te aanvaarden. Hij heeft het werk dat hem te doen stond belangrijker geacht dan zijn eigen psychologisch comfort. En hij heeft de politieke en ideologische spanningen waarmee hij te maken kreeg zonder opvallende bitterheid verwerkt. In 2000 keerde hij definitief terug naar België, eerst naar Heverlee en drie jaar later naar de communiteit van het Dijlehof. Telkens als minister want praktisch talent

had hij van zijn vader uurwerkmaker geërfd. Tevens liet hij, goed pianist die hij was, anderen van zijn muzikaal talent meegenieten. Ten slotte verhuisde Jan naar Heverlee. Daar was hij een aangename en gediensstige gezelschap. Hij leed echter aan diabetes en zijn hart had vier overbruggingen nodig. Toch kwam zijn overlijden nog erg onverwacht, in de nacht van 3 op 4 mei 2019. Na zijn overlijden vond men een geschrift met de pakkende verwoording van zijn zoekend geloof. ■

Pater Henk de Vilder
(1932-2019)

Henk de Vilder werd geboren in Amsterdam op 8 april 1932. Hij trad in bij de jezuïeten in Mariëndaal op 7 september 1954. Na het noviciaat en zijn studies (filosofie en theologie) in Nijmegen, het Hoger Katechetisch Instituut en in Maastricht, werd Henk in 1965 priester gewijd. Na zijn tertiaat in de Verenigde Staten (Cleveland) was hij twee jaar in Maastricht, maar in 1969 was hij terug in Amsterdam waar hij alleen ging wonen. Hij studeerde vier jaar aan de toneelschool, was korte tijd leraar gods-

dienst en dramatische expressie in Den Haag en meer dan tien jaar aan het Pius X college in Amsterdam.

Vanaf 1973 assisteerde hij in de nieuwe parochie in de Bijlmermeer en sinds 1996 in Amsterdam Buitenveldert, assistenties die hij pas enkele jaren geleden beëindigde. Van 1983 tot 1997 was hij studentenpastor in Amsterdam.

Henk was een kritisch en onconventioneel mens, die eigen wegen kon gaan. Van nature discreet, had hij niet de behoefte om op te vallen. Maar om zijn presentie kon je moeilijk heen. Met een rake formulering in een preek, een fijnzinnige vraag in een gesprek, of – woordeloos – met een veelzeggende blik inspireerde hij en wist hij diepte in mensen aan te boren. Voor velen buiten de Sociëteit was hij een steun en toeverlaat. Daarbinnen was hij een trouw lid van het oudste dwarsverband, en een geëngageerde medebroeder van de communiteit Sint Franciscus Xavierius in Amsterdam. Henk overleed op 10 mei op 87-jarige leeftijd in Amsterdam. ■

Pater Henk van Opzeeland
(1929-2019)

Henk werd in 1929 geboren in Rotterdam: zijn vader had er een loodgietersbedrijf. Elf jaar oud maakte hij het bombardement mee dat de binnenstad wegvaagde. Tijdens de oorlog deed hij MULO-A. Na de oorlog begon hij in Den Haag met de Schola Carolina, een inhaal cursus voor priesterkandidaten die geen Latijn of Grieks kenden. In september 1947 trad

hij in. Reeds in zijn tweede noviciaatsjaar werd hij naar de missie in Indonesië gezonden, waar toen de politieke acties woedden. Henk studeerde filosofie en theologie in Yogyakarta en werd op 22 augustus 1960 priester gewijd door Mgr. A. Soegijapranata. In 1966 werd hij eerst pastoor in Noord-Jakarta en later pastoor van de kathedraal van Jakarta. In diezelfde jaren werd hij initiatiefnemer van een technische school: STM Strada in Pademangan.

In 1976 werd hij secretaris van de aartsbisdom en in 1984 bisdom-econoom. In de snel uitdijende stad moest er jaarlijks een parochie bij. In 1991 - hij was toen 62 jaar oud – verhuisde hij naar Yogyakarta, Midden-Java, waar hij tien jaar lang spiritueel werd van de theologanten. Binnen de kortste keren zat hij in allerlei schoolbesturen, waaronder de technische school ATMI in Solo. Van 1993 tot 2014 was hij penningmeester in het bestuur van de Katholieke Universiteit Sanata Dharma. Het lastige dossier van nieuwbouw belandde bij hem. Hij reisde de wereld rond, zamelde fondsen in, bewaakte

thuis de bouwprocessen, en lette op het geld. Henk had vele goede eigenschappen. Hij was een spiritueel mens, een uitstekend pastoor en een uitstekende geestelijke begeleider van jezuïeten in opleiding. Hij had technisch inzicht wat zich uitte in zijn inzet voor de STM en de ATMI. Hij had financieel inzicht wat hem vaak in de positie van econoom en penningmeester deed belanden. Hij had vaardigheden in de media; diverse tijdschriften als Basis, Spirit en Utusan getuigen daarvan. Ondanks de belangrijke posities die hij tijdens zijn leven innam hield Henk zich bescheiden op de achtergrond. Hij was een eenvoudige man, altijd met een glimlach, meestal gekleed in een batik overhemd, een man die bij allen geliefd was. Bij het negende lustrum van Sanata Dharma ontving hij als eerste de onderscheiding Penghargaan Kadarman. Hij was verbluft en zijn dankwoord greep hij aan om vooral pater Kadarman, de grondlegger van de universiteit, te herdenken en te roemen.

De laatste twee jaar bracht hij, met rollator, door in de bejaardenvleugel van Giri Sonta, naast het noviciaat waar hij in 1949 arriveerde. Geregeld skypete hij met zus Leny. De andere zussen en zijn broer waren al overleden. Zelf overleed hij op 18 juni 2019 in het ziekenhuis St. Elisabeth in Semarang. Hij was geestelijk reisgezel voor vele jonge theologanten, een voorbeeld voor veel technische studenten en een baken van integriteit voor zijn medewerkers op de financiële afdeling. Hij ruste in vrede in zijn geadopteerde vaderland. ■

Kennismaking met Rinald D'Souza SJ

Rinald D'Souza is een jezuïet afkomstig uit de provincie Goa (India) en lid van de Lessius gemeenschap in Leuven. Momenteel schrijft hij zijn proefschrift aan de KU Leuven waar hij onderzoek doet naar de geschiedenis van de jezuïeten in Zuid-Azië.

Onderzoek naar de geschiedenis van de jezuïeten is voor mij, als jezuïet, een van de meest verrijkende ervaringen geweest. Terwijl je de geschiedenis ontdekt als een collectief verhaal dat sterk verbonden is met andere culturen en tijden, biedt het ook de mogelijkheid om meer persoonlijke en intieme verhalen binnen dit grote geheel tegen te komen. Het onderzoek naar deze onderlinge verbondenheid kan een spirituele ervaring zijn, als men God ervaart die handelt door de menselijke geschiedenis heen. Het opgroeien in Salcette, in het zuiden van Goa - waar sinds de komst van Franciscus Xaverius in 1542 in Azië jezuïeten wonen - heeft veel bijgedragen aan mijn verhaal over de jezuïeten. Na mijn studie aan een jezuïetenschool bleven de zestiende- en zeventiende-eeuwse jezuïetenkerken, die het landschap van Goa met zijn barokke idioom en lokale aanpassing kenmerkten, in mijn gedachten toen ik in 1996 toetrad tot het noviciaat van de jezuïeten. Mijn vorming vond merendeels plaats in India, waardoor ik in de gelegenheid was om de continuïteit en de breuklijnen binnen de geschiedenis van de jezuïeten in dit Zuid-Aziatische subcontinent te bestuderen. Terwijl ik mij voorbereidde op mijn wijding in 2010, werd ik uitgenodigd een bijdrage te leveren in de vorm van onderzoek en fotografie aan een boekproject getiteld: Jezuietenerfgoed in Goa. Dit vormde de basis voor mijn apostolische keuzes en het onderzoek naar de geschiedenis van de jezuïeten in Zuid-Azië. Nadat ik een jaar in een school en parochie had gewerkt, kwam ik terecht bij het Xavier Centre of Historical Research (XCHR) in Goa. Hoewel de XCHR eind jaren zeventig werd opgericht om voornamelijk onderzoek te doen naar de geschiedenis van Goa, haar Indo-Portugese verleden en de context na de bevrijding, heeft zij ook een bijdrage geleverd aan de geschiedenis van de jezuïeten in Goa. In 2015

Rinald D'Souza SJ

deed de XCHR een meer gecoördineerde poging om een onderzoeksdomein voor jezuïetenstudies vast te stellen, dat zich zou richten op de geschiedenis van de jezuïeten in Zuid-Azië vooral in de periode na de restauratie. Mijn promotieonderzoek bestudeert in dit kader de inheemsheid van de jezuïetenprovincie Ranchi, die tot 1956 deel uitmaakte van de Belgische Missie naar Chota Nagpur (sinds 1859) in centraal India. De jezuïeten hebben tijdens hun aanwezigheid nieuwe strategieën van evangelisatie ingezet door middel van juridische belangenbehartiging, financiële kredietverenigingen en onderwijs, die bijna een eeuw lang de jezuïetische drang naar sociale rechtvaardigheid hebben gestimuleerd. Hoewel deze missie grotendeels wordt beschouwd als een erfenis van baanbrekende missionarissen als Constant Lievens en Johannes-Baptist Hoffmann, mag men niet vergeten dat er tussen 1859 en 1969 701 Europese missionarissen (553 uit België) in de missies van Calcutta-Ranchi werkzaam waren. Gemiddeld waren dat er zes per jaar. Als je door de dorpen in de provincie Ranchi loopt, kom je gemak-

kelijk namen tegen als Louis Cardon, Herman Raschaert, Edward de Meulder, Gerard Turkenburg, Camille Bulcke, Michael Van den Bogaert, Pierre Paul Van Nuffel - te veel om op te noemen - die in de loop van de tijd een legendarische status hebben verworven binnen de gemeenschappen die ze dienden. De onderneming kan als zeer succesvol worden beschouwd vanwege haar evangeliserende missie. Haar karakter wordt bepaald door de manier waarop zij de leefomstandigheden van de bevolking heeft verbeterd en verrijkt. Zolang mijn onderzoek zich toespitst op de verinheemsing van de missie - door een analyse van de gedrukte literatuur, culturele vormen, instellingen en opkomende theologieën - in de periode na 1956, informeer ik u graag opnieuw over mijn onderzoeksresultaten. Mocht u een anekdote hebben over de missies of missionarissen uit de Lage Landen, dan hoor ik het natuurlijk graag van u.

Rinald D'Souza SJ Vertaling: Karin Benoist

Rinald D'Souza houdt een blog bij op www.historiadomus.net

'MUSEUM ANDERS'

Kunst kan aanleiding geven tot bezinning. Op drie donderdagmiddagen (van 14 tot 17 uur) kunt u kennismaken met drie musea vanuit een bezinnend oogpunt.

Lokettenzaal Nationale Bank Brussel

De Berlaimontlaan 3 Brussel donderdag 5 september 2019

Museum Leuven

Leopold Vanderkelenstraat 28 Leuven donderdag 10 oktober 2019

Museum Middelheim

Antwerpen Middelheimlaan 61 Antwerpen donderdag 24 oktober 2019

Werkwijze: Bij het begin van het bezoek maken wij een selectieve rondgang in het museum, aan de hand van drie 'kijksleutels'. Iedere deelnemer doorloopt daarna zijn eigen parcours en staat bij één werk in het bijzonder bezinnend stil. Naar het einde van de namiddag delen wij ons gekozen

kunstwerk en bevindingen met elkaar.

Praktisch: Elke deelnemer gaat op eigen kracht naar het museum. We verzamelen om 14 uur.

De kosten (vervoer en toegang) zijn voor rekening van de deelnemer.

Kosten: € 12 voor een namiddag / € 30 voor de reeks

Begeleiding: Walter Fabri sj. stafmedewerker Oude Abdij
Inschrijven noodzakelijk via www.oudeabdij.be/museum-anders.html
of +32 9 226 52 26

VOEDSEL VOOR ONDERWEG

Elke eerste zondag van de maand
Oude Abdij Drongen

Maandelijks komen we met alle geïnteresseerden bij elkaar om gemeenschap te vormen. Na de ontmoeting bij de koffie/thee is er een uurtje (geloofs)vorming via een lezing of getuigenis. Aansluitend is er de eucharistie,

een aperitief en een maaltijd. Met dit samenzijn hopen we 'voedsel', vriendschap en bemoeiding te vinden voor ons leven als christen.

Data en sprekers:

Zondag 6 oktober:
Walter Fabri SJ
Zondag 2 november:
dhr. André Daemen
Zondag 1 december:
Nikolaas Sintobin SJ

Kosten:

Lezing: € 5
Kleuteropvang, Godly Play of jongerengroep
WIJ-land: € 1
Middagmaal: € 15
(t.e.m. 14 jaar € 9)

Nadere informatie:

<https://www.oudeabdij.be/voedsel-voor-onderweg.html>

MET BEELDEN OP VERHAAL KOMEN

Geestelijke Oefeningen en film
25-29 oktober 2019 - Oude Abdij in Drongen

PRAKTISCH

Hoe gaan we te werk?

Iedere avond bekijken we een film. We maken vooraf de films niet bekend, om te voorkomen dat voorkennis de verwondering en de openheid in de weg staan. Na elke film krijgt ieder de tijd voor persoonlijke bezinning en gebed. Daarnaast worden enkele Bijbel-verhalen aangereikt die jou, in combinatie met de film-scènes, tot een dieper contact met God kunnen brengen. Het hele programma en de maaltijden vinden plaats in stilte.

Begeleiders:

Leo De Weerdt sj, hoofdaalmoezenier van de gevangenis in Vlaanderen.
Nadia Rogatska, ziekenhuispastor en geestelijk begeleider.
Nikolaas Sintobin sj, internet-pastor/stafmedewerker Platform ignatiaanse spiritualiteit, Amsterdam,
Hilde Van Linden, medewerker Platform ignatiaanse spiritualiteit, Amsterdam

Data: van vrijdag 25 oktober (18 u) tot dinsdag 29 oktober 2018 (13.30 u)

Plaats: Oude Abdij Drongen

Nadere informatie: <https://www.oudeabdij.be/met-beelden-op-verhaal-komen.html>

AVONTUUR VAN DE STILTE deel 1

Een weekend om tot stilte te komen en te (leren) bidden
Inleiding in ignatiaanse spiritualiteit

PRAKTISCH

Doelgroep: jongvolwassenen en volwassenen

Begeleiding: Nikolaas Sintobin sj en Hilde Van Linden

Data: van vrijdag 8 november (19.30 u, na avondmaal) tot zondag 10 november 2019 (14 u na het middageten)

Plaats: Oude Abdij Drongen, Drongenplein 26, 9031 Drongen - België

Nadere informatie:

https://www.oudeabdij.be/avontuur_1.html

IGNATIAANSE RETRAITE THORN

Retraite

- o.l.v. paters Ward Biemans SJ en Gerard Wilkens SJ
- Inleidingen in de geest van Ignatius (ca. 20 min.); daarnaast gelegenheid tot persoonlijke begeleiding.
- Van zondag 17 november - 18:00 uur (broodmaaltijd) tot zaterdag 23 november - 9:00 uur.

Meer info en inschrijven:
www.foyer-thorn.nl

Het gaat erom dat we ons door God laten omvormen. Het eerste speerpunt – de voortdurende onderscheiding vanuit vertrouwdheid met onze Heer – is daarom het belangrijkste en zal onze hele manier van leven en werken moeten kenmerken.

Jan Stuyt SJ

Jezuieten is een uitgave van de regio *European Low Countries* van de Sociëteit van Jezus.

Het verschijnt viermaal per jaar en is bedoeld voor familieleden, vrienden, weldoeners en geïnteresseerden. Het blad is in principe gratis. Giften zijn altijd welkom, meer informatie hierover op pag. 2.